

NIKA Zupanc

Zanima me, kaj je za naslednjim vogalom

KRISTINA JURKOVIČ

Fotografije: FULVIO GRISONI IN ARHIV NIKE ZUPANC

Pogovor z iskreno zaljubljenimi ljudmi je vedno navdihujoč. Nika Zupanc je iskreno zaljubljena v svoj poklic industrijske oblikovalke in ta srčnost utripa v vsem, kar naredi. Njene 'kose' skušajo tako doma kot na tujem 'uloviti' z različnimi oznakami, čeprav so v veliki meri že klasika, ki dodatnih besed ne potrebuje, ampak lahko, poribani s sirko krtičo, samostojno funkcionirajo na soncu opoldne, kot je pred leti dejala za G.

Njeni svetila (npr. legendarni Češnje in Lolita), stoli (belo-vrtnični 5 o'clock), ogledala, zofe, hudomušno opentljane mize ali preproge in postelje so brez izjeme predmeti vrhunske izdelave, ki bi jih hoteli imeti vsi in ki se nas miselno in čustveno dotikajo. Nika je tudi človek besede; verjame v njeno zarotitveno moč in morda tudi zato svoje izdelke kot kakšna sojenica s kratkim, a temeljitim komentarjem, dobrim izhodiščem za zgodbo, pošlje v svet. Ni kaj: zgodba Nike Zupanc je lepa zgodba.

Pred leti sva se prav tako srečali v tem delu ljubljanskega predmestja, prepredenem s širokimi dovozi na dvorišča mednarodno usidranih podjetij. Takrat ste rekli, da je ta konec, kjer tudi bivate, vaša čustvena baza. In res si ne predstavljam, da bi vas srečala, recimo, v Murglah.

Hm, zanimivo izhodišče, ki mu na neki način ne bi bilo treba namenjati pozornosti, po drugi strani pa že. Mogoče je videti nenavadno, da še vedno živim v Ljubljani, sploh, ker vsaj trenutno nimam nobenega slovenskega naročnika. Sem pa s številnimi tujimi naročniki in oblikovalskimi kolegi v tem času spletla močne prijateljske vezi, tako da kulturno, oblikovalsko, pravzaprav živim v mednarodnem prostoru. Geografsko pa v Ljubljani, ki je v smislu življenjskega sloga pravzaprav lepo in prijetno mesto. Tudi umeščenost na obrobje mi je všeč. Dobro mi denejo tukajšnje degradirane cone, nekoliko v času pozabljene prostori, ki morda ponujajo neko novo prihodnost. Ustrezata mi tudi hiter dostop do avtoceste in odprta povezanost z naravo.

Nekakšno celostno zasidranost vidim tudi v vaši zelo povedni fotografiji na Instagramu, ko na surfu držite stoji na glavi. Popolna povezanost na večno nemirni gladini morja. Kot da sporočate, da ste bolj kot kadarkoli prej trdno v sedlu.

Tega si ne upam reči, bi bilo prevzetno. Seveda se tako kot vsi trudim poiskati neko ravnovesje, ostati v sedlu, če želimo. Sem zelo čustvena in strastna, svet okoli sebe doživljam zelo močno, hkrati pa ga skušam uravnovežati. Tudi zato se ukvarjam s športom in veliko časa preživim v naravi. Naravo dojemam kot neke vrste filter, blizu so mi gozd, hribi, poleti voda, po navadi se takrat prelevim kar v nekakšno *watergirl*. Mogoče v tem ni videti povezave z oblikovanjem, toda na tak način prihajam v stik sama s seboj in bolje delam. Je pa tudi zame stoji, ki jo omenjate, lepa prisposoba življenja: da jo narediš, moraš biti previden in pogumen hkrati. Obvladati moraš dve nasprotujoči si čustvi obenem. In če to uspeš narediti na morju, ima vse skupaj še poseben čar ...

Pretežno moški svet dizajna ste dodobra prevetrili s provokativno čustveno komponento, ki preveva vaše izdelke. Prek njih ste nase in na svet naslavljali kar nekaj temeljnih vprašanj, recimo pred leti vprašanje o vlogi ženske v družbi in stroki. Nedavno nagrajena Collection III, narejena za podjetje Sé, pa je vizualno in imensko bolj olimpijsko strukturirana, na primer Full Moon Lamp v obliki diska, pozlata v notranjosti svetilke Trophy Lamp. Na olimpijado pridejo najboljši izmed najboljših. Je tu 'v igri' kakšen miselni obrat?

Ne gre toliko za miselni preobrat. Oblikovanje je zelo tehničen poklic, pri njem je treba za zasnovo dobrega izdelka mojstrsko obvladati tri parametre, to so tehnologija, uporaba in funkcija. Znotraj

njih moraš najti inovativne preskoke. Ker je oblikovanje tako zelo navzoče v vsakdanjem življenju, pa se lahko z dobro oblikovanimi izdelki dotikaš tudi različnih socioloških in kulturoloških tem. Sama bolj ali manj skozi izdelke intuitivno raziskujem različne to-pike, ki se mi trenutno zdijo zanimive za širšo publiko, seveda pa vsak izdelek govori tudi o filozofiji podjetja, s katerim sodelujem. Kolekcija za Sé je tako pravzaprav tudi malo biografska, navdih zanj sem našla v telovadnicah in na stadionih, znotraj izjemno lepih grafičnih elementov, ki jih je moč tam opaziti, ter jo združila z izhodišči, ki tudi sicer zaznamujejo vse izdelke podjetja Sé.

Ves ta čas pa se pravzaprav ukvarjate z ikonami ...

... ki jih imamo nekako vsi vtisnjene v svoje male možgane in se jih bolj ali manj zavedamo. Ker so ikone same posebej brezčasne, mi pomagajo pri snovanju izdelkov, za katere si želim, da bi posedovali vsaj kanček takšne elegancije in s tem presegli morebitno kratkoto svojo življenjske dobe. Skozi to kolekcijo sem tako skušala pokazati pozabljeno lepoto telovadnic in zapuščenih stadionov na eni strani ter izjemnost izvedbe in kakovost uporabljenih materialov na drugi ... Pavlo (Schtakleff, direktor in ustanovitelj podjetja, op. p.) mi je za estetsko izhodišče dal film Samski moški (A Single Man) Toma Forda, torej, 40., 60. leta. Ampak zgolj kot poetično podlago.

Katere ikone pa ste raziskovali pri kolekciji za japonsko podjetje Francfranc? Kako ste sploh začeli sodelovati z njimi?

Zanje je to prva kapsulna kolekcija z znanim oblikovalcem in mi-slim, da so si želeli prav moj elegantni, avtorski podpis. Kolekcijo sestavlja dvajset predmetov, ki so v svoji bleščavi podobi in svojih preprostih oblikah predstavljeni kot niz pozitivnih afirmacij. Da imajo besede zaklinjalno moč, namreč že od nekdaj verjamem. Zgodba kolekcije se tako skriva v ideji, da je vsak prostor, v katerem živimo, naš oder, na katerem se dogajajo ljubezni, prepiri, prijateljstva, večerje, druženja, čas s samim seboj. In vsi predmeti okoli nas so scenografija naše življenjske zgodbe.

Toda kljub igrivim oblikam in svežim barvam nas ne napeljujejo na pocukrano življenjsko radost.

Ne gre za pozitivnost za vsako ceno, pač pa za nekakšen niz dobrih misli. Življenje nas ves čas preizkuša in vsak dan se lahko odločimo, kako bomo stvari videli, kako bomo sijali. Od tod tudi poimenovanje Spell Works, Urok deluje. A vsebina in imena so le en delček celote takšnih izdelkov. Na videz in uporabno vrednost takšnih predmetov vplivata predvsem izbrana tehnologija in velikost investicije, ki je tu imela pomembno vlogo; šlo je za masovno proizvodnjo, za prodajo v verigi 150 trgovin, izziv je bil narediti cenovno dostopno in atraktivno, inovativno kolekcijo.

Na prizorišču ste že približno petnajst let, če štejemo tudi vaše delo takoj po končanem študiju ...

... toda takrat sem se bolj lovila. Skušala sem delati tukaj, potem pa sem ugotovila, da ne bo šlo, tako da sama za začetek svojega resnega udejstvovanja štejem prvo razstavo v Londonu 2006.

Vsekakor pa se zdi, da je bil širni svet nemudoma vaš oder, kjer ste se počutili kot riba v vodi. Kako gledate na svoje 'potovanje' od takrat do danes? Kako se je svet v tem času spremenil, kako ste se spremenili vi?

“ZDAJ SEM KOT SPUŠČENA LISICA, KI TEČE PO GOZDU. NARAVA JE TISTA, KI ME V TEM TRENUTKU NAJBOLJ HRANI.”

Ko poslušam zgodbe svojih res uspešnih kolegov in dobrih prijateljev, Marcela Wandersa in Toma Dixona, se počutim še zelo na začetku. Da si narediš ime, v dizajnu traja kar nekaj časa in to mi je zdaj bolj jasno kot pred leti. Zavedam se, da neko podjetje kljub kakovostnemu prvemu projektu težko vlaga v nekega oblikovalca, ker pač ne ve, ali gre le za en dober projekt ali dejansko za talent, ki obeta kontinuiteto, ne nazadnje je v igri veliko denarja. Zdaj tudi zares razumem, zakaj sem s prvim pojavljanjem v tujini naletela na močan odziv: ker sem zasedla neko prosto mesto v stroki. Moj jezik je bil očitno tako poseben, da je bil zanimiv za širši krog. Posredi ni bilo nobenih marketinško konstruiranih zgodb. Vsakič, ko sem se predstavila na kateri od pomembnih mednarodnih platformah, je v igro vstopil nov močan igralec: Mooodi, Moroso, Rossana Orlandi, Dior ... Po moji poti so me ponesli še malo naprej. Ta moja zgodba je, trdemu delu navkljub, zares zelo lepa in hvaležna sem, da jo lahko živim.

Vas je kdaj kakšen dogodek ali kateri izmed ljudi na vaši poti izzval do te mere, da ste morali svoj pogled na dizajn bistveno spremeniti?

Ne zares. Pravzaprav se med svojim delom tudi sama ves čas učim, nekako nadgrajujem svoje osebno razumevanje oblikovanja. Izjemno veliko sem se spotoma naučila od svojih naročnikov, ki so vsi po vrsti zares veliki ljudje, tudi in predvsem takrat, ko so zavrnili moje projekte ali mi rekli, da nimam prav. Zagotovo je bilo zame prelomno sodelovanje z Marcelom Wandersom. Čeprav sem si na svojih začetkih zelo želela delati za Mooodi, Marcelu, ki je bil takrat že oblikovalska zvezda in ga še nisem poznala, svojih renderingov nisem poslala, misleč, da se bo itak vse izgubilo. Potem pa sem ga povabila na Salone Satellite leta 2007 (del milanskega pohištvenega sejma, na katerem se predstavljajo mladi oblikovalci, op. p.), in to tako, da sem njegov elektronski naslov po analogiji z drugimi naslovi preprosto uganila. In javil se je na pravzaprav splošno vabilo. Mogoče sva si bila kar usojena.

Raziskujete široko paleto predmetov, specializirani ste pravzaprav za vse. Vas vse tudi zanima ali sledite imperativu časa, ki že dolgo ne prenese več ozke specializiranosti?

Mislím, da je to vpisano v sam poklic. Industrijsko oblikovanje je izjemno široko, zajema oblikovanje prav vsega, kar uporabljamo, od fotoaparata do stola, mize, avtomobila, cestne opreme ... In ker gre v tem poklicu za reševanje problemov, sem za to natrenirana. Morda me res bolj zanimajo pohištvo in svetila, toda odprta sem za vse. Sicer pa je vprašanje, kaj specializacija v mojem poklicu sploh je. Morda to, da neko tehnologijo obvladaš do te mere, da jo inovativno uporabiš za snovanje povsem različnih predmetov. Gre za inovativen poklic brez omejitev. V prvi vrsti pa moraš iskreno čutiti, da imaš kaj povedati.

Pa vendarle – kateri predmet bi si želeli še posebej oblikovati?

Zadnje čase avto. Kot ultimativen simbol moškosti. Čeprav je stol še vedno tista najbolj prestižna naloga, v kateri se zares po-

kaže mojstrstvo vsakega oblikovalca.

Glede na vašo vsestranskost domnevam, da tudi najljubših materialov nimate ...

... pa tudi najljubših projektov ne. Vsakič znova hočem biti izzvana, in če nisem, projekta ne vzamem. Pri tehnologijah pa je tako, da si včasih vesel, ker vnovič delaš z neko izmed njih; v bistvu je težko reči, ali je bolj fino delati z nečim, kar že poznaš, ali z nečim popolnoma novim. Mogoče je to moja napaka, toda ne znam se ustaviti. Zanima me, kaj je za naslednjim vogalom. Ali je za tistim rtom še lepša plaža – to sem jaz. In tako je tudi pri stvareh. Izkusiti jih moram.

Prek oblikovanja izoblikovati prepoznaven in trajen stil je res dosežek. Vam je to vsekakor uspelo. Se v tem svojem stilu počutite udobno ali vas že malo duši?

V stil ne verjamem. Sama temu, kar imate v mislih, rečem avtorski izraz. Moj odnos do oblikovanja ni neka načrtna in zavestna odločitev, je esenca moje kreativnosti, ki sem jo preprosto morala izpovedati. Na začetku svoje kariere sem naredila s čipko obrobljen stol, pri čemer pa čipka ni bila dekor, temveč *statement*, da gre za stroko, ki je še vedno *boys club*. Želela sem torej nekaj povedati, ne le okrasiti stola. Rada se upiram. Moj avtorski izraz je komentiranje. Pa če gre za olimpijske igre, avto, *boys club* ali modernizem. V oblikovanju imam dolg jezik, ki ga bom vedno obdržala.

Katero svojo veščino štejete kot prednost? Oziroma katero veščino, ali pa vrlino, ste v tem času dodatno razvili?

V obeh primerih gre kar za potrpežljivost. Lastnost, ki je na neki način v popolnem nasprotju z mano. Ampak v resnici sem izjemno potrpežljiva.

Kaj pa veščino v strokovnem smislu? Vam je kakšen del v procesu oblikovanja še posebej blizu ali daleč?

Vse mi je enako pri srcu: ideje, načrti, izvedba ... Veliko sem se naučila na akademiji, potem pa največ pri svojih naročnikih. Na cesti. Mogoče me v tem trenutku najbolj radosti delo z zanimivimi in veččimi ljudmi. Z njimi sem seveda kdaj pa kdaj tudi v strokovnih konfliktih, ampak prav zaradi njih se na koncu rodi dober izdelek. Da ne govorim o celem kupu idej, ki so končale v smeteh, čeprav so bile res super. Moji sodelavci, moji naročniki so resnični strokovnjaki, in ko jih opazuješ pri delu, lahko spoznaš, kako razmišljajo, kdo so, kakšen je njihov življenjski slog, kako navdihujoči so prav v tej svoji neprestrašenosti. Tudi brezkompromisni pogum in tveganje sta nekaj, česar sem se naučila in se še učim. Da znaš slediti ideji, pri kateri si na začetku popolnoma sam, a v njej vendarle vztrajaš.

Kaj vas trenutno najbolj fascinira? In napaja vas osebno in vaše delovne načrte?

Trenutno me najbolj zanima telo. Kako ga pripeljati do njegovih meja ali čez. Pobegniti iz cone udobja. Skušati biti najboljši, kot si lahko, ne najboljši glede na druge. Poiskati zalogo v sebi. Zdaj sem kot neka spuščena lisica, ki teče po gozdu. Narava je tista, ki me v tem trenutku najbolj hrani. ■

“**VSAKIČ, KO SEM SE PREDSTAVILA NA KATERI OD POMEMBNIH MEDNARODNIH PLATFORMAH, JE V IGRO VSTOPILO NOV MOČAN IGRALEC: MOOOI, MOROSO, ROSSANA ORLANDI, DIOR ...**”